

Stručné shrnutí průběhu konference Vodní toky 2024 a hlavní závěry

Úvod programu letošní již 20. konference Vodní toky v Hradci Králové byl aktuálně věnován průběhu katastrofální povodně v září 2024, jejímu zvládnutí, dopadům i odstraňování následků.

Mark Rieder, ředitel ČHMÚ odprezentoval informovanost složek krizového řízení – povodňových komisí i správců vodních toků před nástupem srážkové fronty, s ohledem na nepříznivá data vstupující do předpovědního modelu. Toto umožnilo připravit včasná preventivní opatření a zejména předvypouštění vodních nádrží s cílem zvětšení retenčních prostor pro transformaci povodní a jejich kulminací.

Rámcově byly prezentovány základní charakteristiky povodně v povodí Vltavy a jejich přítoků, v povodí Labe, Odry a Moravy.

Katastrofální srážky v povodí Jeseníků měly odezvu až do 500 letých průtoků i větších, s devastujícím účinkem na vodní toky a celou údolní nivu včetně devastace obcí a měst. Srážky v Beskydské části dokázala soustava nádrží povodí Odry transformovat včasnou manipulací na neškodné odtoky.

V horní části povodí Moravy měla povodeň obdobný charakter, níže po toku byla katastrofální povodeň utlumena Mohelnickou Brázdou a dále Litovelským Pomoravím. Srážky ve střední části Moravy, zejména na Kroměřížsku dosahovaly 100 letých průtoků, lokálně i vyšších. Všechna protipovodňová opatření měst a obcí, kde nebyla výrazně překročena návrhová kapacita, dokázala ochránit obce a města. Tam, kde povodeň byla mnohem větší, došlo k přelévání hrází, místně i k jejich rozplavení. Nikde nedošlo k protržení hrází, jak informovala média. V povodí Dyje srážky vyvolaly též odezvu v průtocích přesahující 100 leté povodně, včasným přepuštěním Dyjsko svratecké vodohospodářské soustavy došlo k transformaci povodní v nádržích na neškodné průtoky. Sofistikovanými manipulacemi došlo k převedení povodní v hrázových systémech celé soustavy a ochraně všech měst a obcí na Svratce, Dyji i jejich přítocích. Po povodních započaly zabezpečovací práce, odstraňování povodňových škod a zejména zkapacitnění toků k ochraně před většími průtoky.

Následné samostatné prezentace Povodí Moravy a Povodí Vltavy podrobně dokumentovaly přístupy správců povodí k řešení ochrany před povodněmi ve složitých vodohospodářských uzlech i vlastní průběh povodně na jihu Čech.

Samostatné téma bylo věnováno funkci protipovodňových opatření. Dlouho diskutované téma porovnávání váhy jednotlivých opatření – technických a přírodě blízkých byla uzavřena se závěrem, že je nelze porovnávat. Každé opatření má svůj velký význam, i když jsou neporovnatelná. Přírodě – blízká snižují odtoky vody při srážkách v celém povodí a jsou účinná pro menší srážky a zejména do okamžiku, kdy srážky překročí volnou kapacitu krajiny, nasycenost půdy apod. Naopak technická opatření jsou prvky liniové, či lokální ochrany a začínají fungovat od okamžiku, kdy již přírodě – blízká opatření vyčerpaly svoji kapacitu a začíná stoupat hladina a průtoky ve vodních tocích – začíná povodeň. Přírodě – blízká fungují před vznikem povodně, technická za povodně. Vzájemně se doplňují, zásadní efekt mají přírodě blízká v době vzniku srážek, zatímco technická za povodňové situace – při průchodu povodně územím sítí vodních toků včetně zapojení údolní nivy. Kombinace obou opatření je nejúčinnější ochranou před povodněmi, s efektem přírodě blízkých opatření nelze uvažovat v zimním období, kdy je krajina zamrzlá, je nasycen zemský povrch, či je půda vyprahlá a extrémním srážkám nepředchází žádné srážky. Obě opatření mají svoji nezastupitelnou roli, každé odlišnou, a proto není vhodné je porovnávat co do účinku a priorit. Jedno nenahrazuje druhé – pouze doplňuje funkci té druhé, kde jedno končí, a druhé začíná.

V rámci konference byly podány informace o protipovodňové ochraně na Slovensku, dále o přípravě a modelovém řešení srážko-odtokových procesů a povodní na Dolní Nisy a Smědě, dále v povodí Klabavy a možnostech financování protipovodňové ochrany z programů v působnosti MŽP.

Ministerstvo zemědělství ústy Pavla Punčocháře prezentovalo podporu vědy a výzkumu pro sektor vodního hospodářství a samostatným vystoupením společně s Povodím Ohře a Vodohospodářským rozvojem a výstavbou prezentovalo úlohu státu v procesu hydrických rekultivací v Severních Čechách. Zkušenosti s výstavbou hydrotechnických investic a detailně i s výstavbou MVE podali komerční a projekční společnosti.

Samostatný blok byl tradičně věnován přírodě blízkým protipovodňovým opatřením, revitalizacím a jejich monitoringu, renaturacím a opatřením, která povedou k naplnění cílů a povinností dle nového Nařízení o obnově přírody, které bylo 17. června 2024 schváleno Evropskou radou pro životní prostředí.

Podalo se tak organizátorům konference zařadit do programu všechna aktuální témata správy vodních toků od převedení velkých vod sítí vodních toků až po jejich zpřírodnění. I když se mnohdy jedná o protichůdné zájmy, správci povodí dokáží tyto zájmy harmonizovat a mnohdy neslučitelné cíle sloučit. Je nezbytné ke každému toku přistupovat samostatně a ve volné krajině uplatňovat prvky přírodě blízké, zpomalovat odtok, zvyšovat schopnost krajiny k pozdržení vody, nechat toky se v rámci údolní nivy vyvíjet, v zastavěných oblastech – městech a obcích uplatňovat technické prvky k ochraně životů a majetků občanů. Podstatné je, že se prvky ochrany jak ve volné krajině, tak na vodních tocích doplňují a v synergickém efektu tvoří ideální kombinaci prvků ochrany před povodněmi. Tam, kde tyto prvky nejsou schopny návrhovým povodňovým průtokům zabránit, je nutné budovat retenci – v údolní nivě bez zástavby a v soustavách nádrží – poldrů a víceúčelových nádrží. Vodní nádrže navíc umožní s akumulovanou vodou hospodařit v době jejího nedostatku – sucha a zajišťují nadlepšené průtoky pod nádržemi pro udržení kvality vody ohrožené vypouštěnými čištěnými a nečištěnými odpadními vodami.

Problematice kvality vod, hospodaření s vodou v nádržích v době sucha i za povodní a všem souvisejícím aspektům se bude věnovat samostatná konference Vodní nádrže 2025, kterou bude pořádat v Brně ve dnech 2. – 3. dubna 2025 Povodí Moravy, s.p. ve spolupráci s ostatními podniky Povodí a Českou vědeckotechnickou vodohospodářskou společností.

Závěrem konference byli účastníci informováni, že příští konference se uskuteční opět v kongresovém centru ALDIS v Hradci Králové, a to ve dnech 19 – 20. listopadu 2025.

Všechny prezentace přednesené na konferenci najdete na [www stránkách organizátorů Vodohospodářský rozvoj a výstavba a.s. a ČVTVHS](http://www.stránkách.organiZatoruVodohospodarskyRozvojavystavba.a.s.aCvTVHS).